Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 3. julija 2025 *

(besedilo, popravljeno s sklepom z dne 18. septembra 2025)

„Predhodno odločanje – Direktiva 93/13/EGS – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Člen 6(1) in člen 7(1) – Pristojnosti in obveznosti nacionalnega sodišča – Stečajni postopek fizične osebe – Nepristojnost stečajnega sodišča, da po uradni dolžnosti preizkusi nepoštenost pogojev pogodbe, na podlagi katere je nastala terjatev, vpisana na seznam terjatev – Nepristojnost tega sodišča, da odredi začasne ukrepe – Načelo učinkovitosti“

V zadevi C-582/23, [Wiszkier] [i],

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (okrajno sodišče v Łódźu, mestno središče Łódźa, Poljska) z odločbo z dne 2. avgusta 2023, ki je na Sodišče prispela 20. septembra 2023, v postopku

(popravljeno s sklepom z dne 18. septembra 2025)

R. S.,

ob udeležbi

C. S.A.,

P. C. kot likvidacijskega upravitelja oseb R. S. in M. S.,

M. K. kot likvidacijskega upravitelja G. S.A.,

J. J.,

M. G.,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi I. Jarukaitis, predsednik senata, N. Jääskinen (poročevalec), A. Arabadjiev, M. Condinanzi, sodniki, in R. Frendo, sodnica,

generalni pravobranilec: D. Spielmann,

* Jezik postopka: poljščina.

[i] Ime te zadeve je izmišljeno. Ne ustreza resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

sodna tajnica: M. Siekierzyńska, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 14. novembra 2024,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za P. C. kot likvidacijskega upravitelja oseb R. S. in M. S. M. Kiejna, radca prawny,

– za M. K. kot likvidacijskega upravitelja družbe G. S.A. P. Cieślak, M. Pyzik-Waląg J. Szewczak, Ł. Żak, adwokaci, in M. M. Pugowski, aplikant radcowski,

– za poljsko vlado B. Majczyna, M. Kozak, K. Rudzińska in S. Żyrek, agenti,

– za Evropsko komisijo M. Brauhoff, O. Glinicka, P. Kienapfel in P. Ondrůšek, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 6. marca 2025

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 6(1) in člena 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru stečajnega postopka v zvezi z osebo R. S., potrošnikom v osebnem stečaju, zaradi oblikovanja načrta poplačila njegovih upnikov, med katerimi je tudi banka, in sicer G. S.A. (v nadaljevanju: banka G.).

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V štiriindvajseti uvodni izjavi Direktive 93/13 je navedeno:

„ker morajo imeti sodišča ali upravni organi držav članic na voljo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v potrošniških pogodbah“.

4 Člen 6(1) te direktive določa:

„Države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev.“

5 Člen 7(1) navedene direktive določa:

„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

Poljsko pravo

Zakon o postopkih zaradi insolventnosti

6 Stečajni postopek je urejen z ustawa – Prawo upadłościowe (zakon o postopkih zaradi insolventnosti) z dne 28. februarja 2003 (Dz. U. št. 60, pozicija 535), v različici, ki se uporablja v postopku v glavni stvari (Dz. U. iz leta 2019, pozicija 498, kakor je bil spremenjen) (v nadaljevanju: zakon o postopkih zaradi insolventnosti).

7 V skladu s členom 2(2) zakona o postopkih zaradi insolventnosti se postopek, ki ga ureja ta zakon, za fizične osebe, ki ne opravljajo gospodarske dejavnosti, opravi tako, da se omogoči odpis dolgov stečajnega dolžnika, ki niso bili poplačani v okviru stečajnega postopka, in, kolikor je mogoče, poplača čim več terjatev upnikov stečajnega dolžnika.

8 Člen 61 tega zakona določa, da od datuma oklica stečaja premoženje stečajnega dolžnika postane stečajna masa, ki je namenjena za poplačilo upnikov.

9 V skladu s členom 62 navedenega zakona stečajna masa vključuje premoženje, ki je pripadalo stečajnemu dolžniku na datum oklica stečaja, in premoženje, ki ga je pridobil med stečajnim postopkom, razen izjem, ki so določene v členih od 63 do 67a tega zakona.

10 Iz člena 63(1), točka 2, zakona o postopkih zaradi insolventnosti izhaja, da se v stečajno maso ne uvrsti del prejemkov stečajnega dolžnika, ki ni zasegljiv.

11 V skladu s členom 151(1) tega zakona opravlja dejanja v stečajnem postopku od oklica stečaja dalje stečajni sodnik, razen dejanj, za katera je pristojno stečajno sodišče.

12 V skladu s členom 152(1) navedenega zakona mora stečajni sodnik usmerjati stečajni postopek, nadzorovati dejanja upravitelja, določiti dejanja upravitelja, ki jih mora potrditi stečajni sodnik ali odbor upnikov, in ugotoviti nepravilnosti, ki jih je storil upravitelj. Poleg tega stečajni sodnik v skladu z odstavkom 2 tega člena 152 opravlja druga dejanja, opredeljena v tem zakonu.

13 Člen 154 zakona o postopkih zaradi insolventnosti določa, da ima v okviru teh dejanj stečajni sodnik pravice in dolžnosti stečajnega sodišča in predsednika tega sodišča.

14 Člen 236 tega zakona določa:

„1. Upnik, ki ima terjatev do premoženja stečajnega dolžnika in namerava sodelovati v stečajnem postopku, mora, če je treba priznati njegovo terjatev, to terjatev prijaviti stečajnemu sodniku v roku, ki je določen v sklepu o oklicu stečajnega postopka.

2. Upnik ima tudi pravico prijaviti terjatev, ko je ta zavarovana s hipoteko, zastavo blaga s prepustitvijo posesti ali brez nje, prednostno pravico državnega zakladništva do poplačila,

pomorsko hipoteko ali kakršnim koli drugim vpisom v zemljiško knjigo ali v evidenco vodnih plovil. Če upnik ne prijavi svojih terjatev, se po uradni dolžnosti vpišejo na seznam terjatev.

3. Odstavek 2 se smiselno uporablja za terjatve, zavarovane s hipoteko, zastavo blaga s prepustitvijo posesti ali brez nje, prednostno pravico državnega zakladništva do poplačila, pomorsko hipoteko na blago, ki je del stečajne mase, če stečajni dolžnik ni dolžnik iz svojega osebnega premoženja in če upnik namerava uveljavljati svoje terjatve nad blagom, obremenjenim v okviru stečajnega postopka.

4. Določbe tega člena o terjatvah se uporabljajo za druge dolgove, ki jih je treba poplačati iz stečajne mase.“

15 Člen 243 navedenega zakona v odstavku 1 natančneje določa, da upravitelj preveri, ali je prijavljena terjatev podprta z računi ali drugimi dokumenti stečajnega dolžnika ali z vpisi v zemljiško knjigo ali druge registre, in pozove stečajnega dolžnika, naj v določenem roku predloži izjavo, ali priznava terjatev.

16 Člen 244 tega zakona določa, da upravitelj po poteku roka za prijavo terjatev in preverjanje prijavljenih terjatev takoj sestavi seznam terjatev, in sicer najkasneje v dveh mesecih po izteku roka za prijavo terjatev.

17 V skladu s členom 260(2) zakona o postopkih zaradi insolventnosti stečajni sodnik, če ni bilo ugovora, odobri seznam terjatev po izteku roka za ugovor.

18 Iz člena 261 tega zakona izhaja, da lahko stečajni sodnik po uradni dolžnosti spremeni seznam terjatev, če ugotovi, da terjatve ali deli terjatev, ki so bile vpisane nanj, ne obstajajo, ali če manjkajo terjatve, ki bi morale biti vpisane, ter da se sklep o spremembi seznama uradno objavi in da je zoper njega mogoče vložiti nadaljnje pravno sredstvo.

19 Člen 491^{14} navedenega zakona določa:

„1. Stečajno sodišče po izvršitvi dokončnega načrta razdelitve in – če zaradi nezadostnega premoženja stečajnega dolžnika ni bil izdelan načrt razdelitve – po odobritvi seznama terjatev ter po zaslišanju stečajnega dolžnika, upravitelja in upnikov oblikuje načrt poplačila upnikov oziroma – v primerih iz člena 491^{16} – razglasi odpust dolgov stečajnega dolžnika brez oblikovanja načrta poplačila upnikov.

2. Sklep o oblikovanju načrta poplačila upnikov ali odpustu dolgov stečajnega dolžnika brez oblikovanja načrta poplačila upnikov se vroči upnikom. Zoper ta sklep je mogoče vložiti pravno sredstvo.

3. S pravnomočnostjo sklepa o oblikovanju načrta poplačila upnikov ali odpustu dolgov stečajnega dolžnika brez oblikovanja načrta poplačila upnikov se postopek konča.“

20 Člen 491^{15} (1) in (4) istega zakona določa:

„1. Stečajno sodišče v sklepu o oblikovanju načrta poplačila upnikov navede, v kolikšnem obsegu in v katerem roku, ki ni daljši od 36 mesecev, mora stečajni dolžnik vrniti priznane dolgove s seznama terjatev, ki niso bili izvršeni med postopkom na podlagi načrtov razdelitve, in kolikšen

del dolgov stečajnega dolžnika, ki so zapadli pred datumom oklica stečajnega postopka, bo vrnjen po izvršitvi načrta poplačila upnikov.

[…]

4. Stečajno sodišče ni vezano na stališče stečajnega dolžnika glede rokov iz načrta poplačila upnikov. Stečajno sodišče pri določitvi načrta poplačila upnikov upošteva dohodkovno zmogljivost stečajnega dolžnika, potrebo stečajnega dolžnika in njegovih vzdrževanih družinskih članov, da si zagotovijo preživljanje, vključno s potrebo po stanovanju, znesek nepoplačanih terjatev in realno možnost njihovega poznejšega poplačila.“

Zakon o delovnih razmerjih

21 Člen 87 ustawa – Kodeks pracy (zakon o delovnih razmerjih) z dne 26. junija 1974 (Dz. U. št. 24, pozicija 141), v različici, ki se uporablja v postopku v glavni stvari (Dz. U. iz leta 2022, pozicija 1510, kakor je bil spremenjen), zlasti določa, da se v primeru izvršbe drugih dolgov ali pobota v zvezi z zneski, ki jih je vnaprej izplačal delodajalec za plačilo poslovnih stroškov, z izvršbo lahko seže do polovice plače.

Postopek v glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

22 Oseba R. S., njegova žena in dve drugi fizični osebi so je 30. marca 2007 z banko G. sklenil pogodbo o hipotekarnem kreditu, vezano na švicarski frank (CHF), za znesek 489.821,63 poljskih zlotov (PLN) (približno 116.587,34 EUR) in za obdobje 360 mesecev.

23 S sklepom z dne 15. oktobra 2019 je bil zoper R. S. uveden osebni stečaj, nato pa je bil imenovan likvidacijski upravitelj.

24 Stečajni sodnik je s sklepom z dne 26. aprila 2021 odobril seznam terjatev, ki ga je oblikoval ta likvidacijski upravitelj. Večina terjatev na tem seznamu je bila terjatev banke G. na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu iz postopka v glavni stvari. Vložen ni bil noben ugovor, R. S. pa je vse te terjatve priznal.

25 20. julija 2023 je bil oklican stečaj banke G., postopek pa je nadaljeval likvidacijski upravitelj te banke.

26 Iz predložitvene odločbe je razvidno, da mora stečajno sodišče v stečajnem postopku na podlagi seznama terjatev, ki ga je izdelal upravitelj in odobril stečajni sodnik, določiti načrt poplačila terjatev dolžnika ali ugotoviti, da sredstva, ki so se že zbrala v stečajni masi, zadostujejo za plačilo vseh dolgov, tako da načrt poplačila upnikov ni potreben. S sklepom tega sodišča v zvezi s tem se stečajni postopek konča.

27 V obravnavani zadevi je navedeno sodišče Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (okrajno sodišče v Łódźu, mestno središče Łódźa, Poljska), ki je predložitveno sodišče. To sodišče meni, da so v pogodbi o hipotekarnem kreditu iz postopka v glavni stvari nepošteni pogoji, zaradi katerih je ta lahko nična, in poudarja, da ta vidik prej še ni bil obravnavan. Po mnenju tega sodišča so terjatve banke G. nižje od prijavljenih oziroma sploh ne obstajajo.

28 V zvezi s tem navedeno sodišče, na prvem mestu, ugotavlja, da je R. S. sicer že priznal vse terjatve, vendar iz spisa v stečajnem postopku ni razvidno niti to, da je bila ta stranka obveščena o morebitni nepoštenosti pogojev pogodbe o hipotekarnem kreditu iz postopka v glavni stvari, niti to, da je ob popolnem poznavanju dejstev izjavila, da ne zahteva varstva, ki ji ga zagotavlja Direktiva 93/13. Vendar je strokovni zastopnik R. S., ki ga zastopa od 3. novembra 2022, pred istim sodiščem trdil, da so v tej pogodbi o hipotekarnem kreditu nepošteni pogoji. Poleg tega R. S. ni imel možnosti, da bi sam vložil tožbo, s katero bi zahteval varstvo svojih pravic na podlagi te direktive, saj je z njegovim premoženjem upravljal likvidacijski upravitelj.

29 Predložitveno sodišče namreč meni, da stečajno sodišče na podlagi veljavnih določb nacionalne zakonodaje pri izdelavi načrta poplačila upnikov ne more samo preveriti nepoštenosti pogodbenih pogojev. To sodišče lahko le prekine odločanje in predloži vprašanje stečajnemu sodniku zaradi morebitne spremembe seznama terjatev po uradni dolžnosti, kar bi povzročilo zamudo pri obravnavi zadeve.

30 Na drugem mestu, to sodišče trdi, da je v stečajnih postopkih težko ugotoviti, kateri organ je odgovoren za to, da preizkusi, kadar je potrebno, morebitno nepoštenost pogodbenih pogojev. Stečajni sodnik namreč prijave terjatev preuči le s formalnega vidika in jih posreduje likvidacijskemu upravitelju, ki jih vsebinsko preuči in sestavi seznam terjatev. Stečajni sodnik naj torej ne bi imel pravne možnosti, da ta seznam spremeni pred njegovo odobritvijo, razen v primeru ugovora osebe, ki lahko poda ugovor.

31 Ker v obravnavanem primeru ni bilo ugovora in ker R. S. pred stečajnim sodiščem ni uveljavljal nepoštenosti pogojev pogodbe o hipotekarnem kreditu iz postopka v glavni stvari, temu stečajnemu sodniku na podlagi nacionalnega prava ni bilo treba preveriti utemeljenosti terjatve banke G., vpisane na seznam terjatev. Zastopnik R. S. je trditev o morebitni nepoštenosti pogojev te pogodbe o hipotekarnem kreditu navedel šele pred predložitvenim sodiščem.

32 Na tretjem mestu, to sodišče pojasnjuje, da po navedbah R. S. po odtegljaju zneskov, namenjenih vplačilu v stečajno maso, ostane znesek, ki ne zadostuje za njegovo preživetje in preživetje njegove družine. Vendar naj ne stečajno sodišče ne stečajni sodnik na podlagi določb, ki se uporabljajo za stečajni postopek iz postopka v glavni stvari, ne bi mogla na kakršen koli način ukrepati v zvezi z zneskom tega odtegljaja.

33 Na četrtem in zadnjem mestu, navedeno sodišče opozarja, da so sredstva, zbrana med stečajnim postopkom, namenjena poplačilu vseh upnikov in ne le banke G. Ob upoštevanju zneska sredstev, vplačanih v stečajno maso, in zneska drugih dolgov bi se namreč lahko izkazalo, da ta sredstva zadostujejo za poplačilo terjatev, razen terjatve banke G. V skladu s členom 87 zakona o delovnih razmerjih v različici, ki se uporablja v postopku v glavni stvari, se polovica plače stečajnega dolžnika še naprej izplačuje v stečajno maso, morebitni presežek pa bi mu bil vrnjen šele ob koncu stečajnega postopka.

34 V teh okoliščinah predložitveno sodišče meni, da bi bil stečajni dolžnik lahko odvrnjen od tega, da bi zahteval varstvo, ki izhaja iz Direktive 93/13, saj bi lahko stečajno sodišče brez njegovega zahtevka hitreje izdelalo načrt poplačila, ki bi upošteval njegove potrebe in potrebe njegove ožje družine, kar bi bilo verjetno povezano s povračilom zneskov, ki so nižji od zneskov, odtegnjenih od plač. To bi vseeno pomenilo strinjanje s tem, da seznam terjatev vključuje terjatev banke G.

35 V teh okoliščinah je Sąd Rejonowy dla Łodz-Śródmieścia w Łodzi (okrožno sodišče v Łódźu, mestno središče Łódźa) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive [93/13] razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki določa, da je stečajno sodišče v stečajnem postopku vezano na seznam terjatev, ki ga je v stečajnem postopku odobril stečajni sodnik, zaradi česar stečajno sodišče, ki izda odločbo, s katero se postopek konča, ne more presojati o nepoštenosti pogodbenih pogojev?

2. Ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive [93/13] razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki v stečajnem postopku ne omogoča odreditve začasnih ukrepov, kar lahko potrošnike odvrača od varstva, ki jim ga zagotavlja ta direktiva?“

Vprašanji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

36 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki določa, da je v okviru stečajnega postopka fizičnih oseb po tem, ko nek sodni organ odobri seznam terjatev in ko se začne postopek pred stečajnim sodiščem, to stečajno sodišče vezano na ta seznam in ne more presojati o nepoštenosti pogojev iz kreditne pogodbe, na kateri temelji terjatev, vpisana na navedeni seznam, niti tega seznama ne more spremeniti, temveč mora prekiniti odločanje in temu sodnemu organu predložiti vprašanje o morebitni nepoštenosti teh pogojev.

37 V zvezi s tem je treba spomniti, na prvem mestu, da je člen 6(1) Direktive 93/13 kogentna določba, za katero je treba šteti, da je enakovredna nacionalnim pravilom, ki imajo v okviru nacionalnega pravnega reda naravo določb javnega reda (sodba z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi, C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točki 54 in 55 ter navedena sodna praksa).

38 Tako mora nacionalno sodišče po uradni dolžnosti preizkusiti nepoštenost pogodbenega pogoja, ki spada na področje uporabe Direktive 93/13, in tako izravnati neravnotežje med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, in to takoj, ko ima vse za to potrebne pravne in dejanske elemente (sodba z dne 17. maja 2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, točka 37 in navedena sodna praksa).

39 Poleg tega glede na naravo in pomen javnega interesa, na katerem temelji varstvo potrošnikov, Direktiva 93/13 – kot izhaja iz njenega člena 7(1) v povezavi z njeno štiriindvajseto uvodno izjavo – državam članicam nalaga, da zagotovijo ustrezna in učinkovita sredstva „za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki“ (sodba z dne 9. aprila 2024, Profi Credit Polska (Obnova postopka, ki se je končal s pravnomočno odločbo), C-582/21, EU:C:2024:282, točka 73 in navedena sodna praksa).

40 Ker se vprašanje, postavljeno v obravnavani zadevi, nanaša na stečajni postopek fizične osebe, ki ne opravlja gospodarske dejavnosti, je treba na drugem mestu opozoriti, da pravo Unije ne harmonizira postopkov, ki se uporabljajo za preizkus morebitne nepoštenosti pogodbenega pogoja, tako da ti na podlagi načela postopkovne avtonomije teh držav članic spadajo v nacionalni pravni red držav članic, vendar pod pogojem, da niso manj ugodni od tistih, ki urejajo podobne položaje, za katere velja nacionalno pravo (načelo enakovrednosti), in če v praksi

ne onemogočajo ali pretirano otežujejo uveljavljanja pravic, ki jih podeljuje pravo Unije (načelo učinkovitosti) (sodbi z dne 4. maja 2023, BRD Groupe Société Générale in Next Capital Solutions, C-200/21, EU:C:2023:380, točka 28, in z dne 9. aprila 2024, Profi Credit Polska (Obnova postopka, ki se je končal s pravnomočno odločbo), C-582/21, EU:C:2024:282, točka 74 in navedena sodna praksa).

41 V zvezi z načelom enakovrednosti Sodišče nima na voljo nobenega elementa, ki bi vzbujal dvom o skladnosti nacionalne ureditve iz postopka v glavni stvari s tem načelom.

42 Kar zadeva načelo učinkovitosti, je treba vprašanje, ali neka nacionalna postopkovna določba onemogoča ali preveč otežuje uporabo prava Unije, obravnavati ob upoštevanju celotnega postopka ter poteka tega postopka in njegovih posebnosti, po potrebi skupaj z načeli, na katerih temelji nacionalni pravni sistem, kot so načelo varstva pravice do obrambe, načelo pravne varnosti in načelo učinkovitega poteka postopka. Vendar posebne lastnosti postopkov ne smejo biti element, ki lahko ogroža pravno varstvo, ki ga morajo imeti potrošniki na podlagi določb Direktive 93/13 (sodba z dne 17. maja 2022, Impuls Leasing România, C-725/19, EU:C:2022:396, točka 45 in navedena sodna praksa).

43 Vendar je Sodišče prav tako razsodilo, da zahteve po spoštovanju načela učinkovitosti ni mogoče razširiti tako, da bi v celoti nadomestilo popolno pasivnost zadevnega potrošnika (sodbi z dne 6. oktobra 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, točka 47, in z dne 24. junija 2025, GR REAL, C-351/23, EU:C:2025:474, točka 58 in navedena sodna praksa).

44 Poleg tega obveznost držav članic, da zagotovijo učinkovitost pravic, ki jih imajo pravni subjekti na podlagi prava Unije – med drugim pravic, ki izhajajo iz Direktive 93/13 – vključuje zahtevo po zagotovitvi učinkovitega sodnega varstva, določeno tudi v členu 7(1) te direktive, ki je določena tudi v členu 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (glej v tem smislu sodbo z dne 9. aprila 2024, Profi Credit Polska (Obnova postopka, ki se je končal s pravnomočno odločbo), C-582/21, EU:C:2024:282, točka 76 in navedena sodna praksa).

45 V obravnavanem primeru je iz predložitvene odločbe razvidno, da je seznam terjatev, ki ga je odobril stečajni sodnik, zavezujoč za stečajno sodišče, tako da zadnjenavedeno samo ne more ugotoviti dejanskega stanja v zvezi z obstojem terjatev za izdelavo načrta poplačila upnikov. Po mnenju predložitvenega sodišča je edini način, ki ga ima na voljo za nadzor nad morebitno nepoštenostjo pogojev iz pogodbe, iz katere izhaja terjatev, vpisana na seznam terjatev, ki ga je izdelal likvidacijski upravitelj in potrdil stečajni sodnik, ta, da pri tem stečajnem sodniku vloži zahtevek za preučitev teh pogodbenih pogojev in potrebe po spremembi tega seznama po uradni dolžnosti.

46 Iz tega izhaja tudi, da obveznost stečajnega sodišča, da zadevo predloži stečajnemu sodniku, odloži konec stečajnega postopka in da se zaradi nadaljnjega polnjenja stečajne mase z odtegljaji od plače stečajnega dolžnika med celotnim postopkom podaljšuje njegov negotov finančni položaj. Podaljšanje postopka lahko tega stečajnega dolžnika odvrne od uveljavljanja njegove pravice, da zahteva varstvo, ki izhaja iz Direktive 93/13.

47 Kot je predložitveno sodišče pojasnilo v odgovoru na zahtevo Sodišča za podrobnejše podatke na podlagi člena 101 Poslovnika Sodišča, je stečajni dolžnik na splošno odvisen od čimprejšnjega končanja stečajnega postopka. Stečajno sodišče lahko namreč pri pripravi načrta poplačila, s katerim se ta postopek konča, upošteva osebni položaj tega stečajnega dolžnika, njegove izdatke, potrebo po preživljanju bližnjih oseb in najpogosteje je mesečni znesek, ki ga mora

navedeni stečajni dolžnik plačati za poplačilo svojih dolgov ob koncu postopka, nižji od zneska odtegljaja od plače, ki je bil plačan med navedenim postopkom. Tako je lahko isti stečajni dolžnik, da bi se izognil podaljšanju stečajnega postopka, prisiljen v to, da ne zahteva varstva, ki izhaja iz Direktive 93/13, in da sprejme načrt poplačila, ki vključuje terjatev, ki izhaja iz pogodbe, ki vsebuje morebitne nepoštene pogoje.

48 Poleg tega je treba dodati, da glede na informacije iz spisa, s katerim razpolaga Sodišče, tveganje, da se stečajni dolžnik v stečajnem postopku ne bo skliceval na nepoštenost pogodbenega pogoja, očitno ne obstaja le v fazi tega postopka, ki poteka pred stečajnim sodiščem, ampak tudi v vsaki posamezni fazi navedenega postopka. Sklicevanje na nepoštenost pogoja iz pogodbe, iz katere izhaja terjatev, namreč vsekakor povzroči podaljšanje zaključka tega postopka.

49 Poudariti je namreč treba, da je varstvo, ki ga Direktiva 93/13 daje potrošnikom, razširjeno na primere, v katerih potrošnik, ki je s prodajalcem ali ponudnikom sklenil pogodbo, ki vsebuje nepošteni pogoj, ne uveljavlja, prvič, tega, da ta pogodba spada na področje uporabe te direktive, in drugič, nepoštenosti tega pogoja, bodisi ker ne pozna svojih pravic bodisi ker ga od uveljavljanja teh pravic odvračajo stroški, ki bi nastali zaradi sodnega postopka, ali finančno breme, ki bi ga moral nositi (glej v tem smislu sodbo z dne 4. junija 2020, Kancelaria Medius, C-495/19, EU:C:2020:431, točka 31 in navedena sodna praksa).

50 Zato je treba ob upoštevanju elementov, navedenih v točkah od 45 do 47 te sodbe, ugotoviti, da nacionalna ureditev, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, ki lahko stečajnega dolžnika odvrne od uveljavljanja pravice zahtevati varstvo, ki izhaja iz Direktive 93/13, čezmerno otežuje uporabo te direktive v okviru istega postopka.

51 Za vsak primer je treba pojasniti še, da pravica do učinkovitega varstva potrošnika zajema pravico, da posameznik svojih pravic ne uveljavlja, tako da mora nacionalno sodišče glede na okoliščine primera upoštevati voljo, ki jo potrošnik izrazi, kadar ta kljub temu, da ve, da nepošten pogoj ni zavezujoč, nasprotuje njegovi izključitvi, s čimer poda svobodno in zavestno soglasje k zadevnemu pogoju (sodba z dne 9. julija 2020, Ibercaja Banco, C-452/18, EU:C:2020:536, točke od 25 do 28 in navedena sodna praksa).

52 Iz ničesar v spisu, ki je na voljo Sodišču, pa ni mogoče sklepati, da se je stečajni dolžnik v obravnavanem primeru svobodno in zavestno odpovedal uveljavljanju varstva, do katerega je upravičen na podlagi Direktive 93/13. Kot je generalni pravobranilec navedel v točki 88 sklepnih predlogov, okoliščine, da je stečajni dolžnik, ki ga v tej fazi postopka ni zastopal odvetnik, priznal prijave terjatev pri likvidacijskem upravitelju in ni vložil ugovora pri stečajnem sodniku, ni mogoče šteti za svobodno in zavestno odpoved temu varstvu.

53 Poleg tega v položaju, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, ravnanja stečajnega dolžnika ni mogoče opredeliti kot popolnoma pasivnega v smislu sodne prakse, navedene v točki 43 te sodbe. Kot je bilo navedeno v točki 28 te sodbe, je ta pred stečajnim sodiščem, v obravnavanem primeru predložitvenim sodiščem, namreč trdil, da so v pogodbi o hipotekarnem kreditu iz postopka v glavni stvari nepošteni pogoji.

54 Ob upoštevanju trditev, ki jih je M. K. navedel na obravnavi in v skladu s katerimi naj bi seznam terjatev, ki ga je odobril stečajni sodnik, postal pravnomočen, je treba poudariti tudi, da ta okoliščina ni nujno ovira za to, da stečajno sodišče po uradni dolžnosti preizkusi morebitno nepoštenost pogojev iz pogodbe, iz katere izhaja terjatev, vpisana na ta seznam.

55 Kot je razsodilo Sodišče, je obveznost nacionalnega sodišča, da po uradni dolžnosti preizkusi morebitno nepoštenost pogodbenih pogojev, utemeljena z naravo in pomenom javnega interesa, na katerem temelji varstvo, ki je z Direktivo 93/13 zagotovljeno potrošnikom, tako da učinkovitega nadzora morebitne nepoštenosti pogodbenih pogojev, kot se zahteva s to direktivo, ni mogoče zagotoviti, če bi pravnomočnost veljala tudi za sodne odločbe, iz katerih tak nadzor ni razviden (sodba z dne 17. maja 2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, točka 50).

56 Ker v obravnavanem primeru preizkus nepoštenosti pogojev iz pogodbe, iz katere izhaja terjatev, vpisana na seznam terjatev, ki ga je odobril stečajni sodnik, ni bil opravljen – kar bo moralo na koncu preveriti predložitveno sodišče – Direktiva 93/13 stečajnemu sodišču nalaga, da presodi morebitno nepoštenost teh pogojev in iz tega izpelje potrebne posledice.

57 Drugače bi lahko bilo le, če bi stečajni sodnik izrecno navedel, da je opravil preizkus nepoštenosti zadevnih pogodbenih pogojev iz postopka v glavni stvari in da ta preizkus, obrazložen vsaj na kratko, ni razkril obstoja nepoštenih pogojev, po potrebi s pojasnilom, da presoje tega stečajnega sodnika na podlagi tega preizkusa ni več mogoče izpodbijati, če se v za to določenem roku ne vloži ugovor (glej po analogiji sodbo z dne 17. maja 2022, Ibercaja Banco, C-600/19, EU:C:2022:394, točka 51).

58 Ob upoštevanju vseh zgoraj navedenih razlogov je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki določa, da je v okviru stečajnega postopka fizičnih oseb po tem, ko nek sodni organ seznam terjatev – ne da bi preizkusil morebitno nepoštenost pogojev v zadevni pogodbi – odobri in ko se začne postopek pred stečajnim sodiščem, to stečajno sodišče vezano na ta seznam in ne more presojati o nepoštenosti pogojev iz kreditne pogodbe, na kateri temelji terjatev, vpisana na navedeni seznam, niti tega seznama ne more spremeniti, temveč mora prekiniti odločanje in temu sodnemu organu predložiti vprašanje o morebitni nepoštenosti teh pogojev.

Drugo vprašanje

59 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki v okviru stečajnega postopka fizičnih oseb ne določa možnosti, da stečajno sodišče odredi začasne ukrepe za ureditev položaja stečajnega dolžnika do zaključka preizkusa nepoštenosti pogojev v kreditni pogodbi, iz katere izhaja terjatev, vpisana na seznam terjatev, ki ga je drug sodni organ – ne da bi preizkusil morebitno nepoštenost pogojev v zadevni pogodbi – odobril.

60 Najprej je treba spomniti, prvič, da člen 6(1) Direktive 93/13 državam članicam nalaga, da zagotovijo, da nepošteni pogodbeni pogoji za potrošnika niso zavezujoči, ne da bi mu bilo treba vložiti pravno sredstvo in pridobiti sodbo, s katero bi se potrdila nepoštenost teh pogojev. Iz tega izhaja, da se morajo nacionalna sodišča vzdržati uporabe navedenih pogojev, zato da ti ne bi imeli zavezujočih učinkov za potrošnika, razen če ta temu nasprotuje (sodba z dne 15. junija 2023, Getin Noble Bank (Odložitev izpolnjevanja kreditne pogodbe), C-287/22, EU:C:2023:491, točka 37 in navedena sodna praksa).

61 Poleg tega, kot je navedeno v točki 39 te sodbe, morajo na koncu države članice v skladu s členom 7(1) Direktive 93/13 zagotoviti, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.

62 Drugič, kot izhaja iz točke 40 te sodbe, so podrobna pravila za izvajanje varstva potrošnikov, določenega v Direktivi 93/13, v nacionalnem pravnem redu držav članic določena na podlagi načela njihove postopkovne avtonomije, pri čemer je treba spoštovati načeli enakovrednosti in učinkovitosti.

63 V zvezi z načelom enakovrednosti Sodišče ne razpolaga z nobenim elementom, ki bi lahko vzbudil dvom o skladnosti nacionalne ureditve iz postopka v glavni stvari s tem načelom, ker v njej ni določena možnost, da stečajno sodišče odredi začasne ukrepe za zaščito stečajnega dolžnika v stečajnem postopku.

64 V zvezi z načelom učinkovitosti – kot je v bistvu ugotovljeno v točki 42 te sodbe – je treba vprašanje, ali se z neko nacionalno ureditvijo onemogoča ali pretirano otežuje uporaba prava Unije, preučiti ob upoštevanju celotnega postopka, poteka postopka in njegovih posebnosti.

65 Ob upoštevanje navedenega je treba natančneje v zvezi z vprašanjem, v katerih okoliščinah se lahko izkaže, da mora nacionalno sodišče odrediti začasne ukrepe za zagotovitev učinkovitosti uporabe Direktive 93/13, poudariti, da je treba o nujnosti takih ukrepov presojati ob upoštevanju cilja Direktive 93/13, ki je zagotoviti visoko raven varstva potrošnikov (glej v tem smislu sodbo z dne 25. novembra 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, točka 37).

66 Tako mora imeti nacionalno sodišče za zagotovitev polnega učinka pravic, ki jih ima potrošnik na podlagi Direktive 93/13, možnost uporabiti začasne ukrepe.

67 S tega vidika je namreč Sodišče med drugim razsodilo, da se z varstvom, ki je potrošnikom zagotovljeno z Direktivo 93/13, zlasti s členom 6(1) in členom 7(1) te direktive, zahteva, da mora imeti nacionalno sodišče, ki je pristojno za preizkus nepoštenosti pogodbenega pogoja, možnost sprejeti ustrezen začasni ukrep, če je to potrebno za zagotovitev polnega učinka odločbe, ki bo izdana v zvezi z nepoštenostjo pogodbenih pogojev (sodba z dne 15. junija 2023, Getin Noble Bank (Odložitev izpolnjevanja kreditne pogodbe), C-287/22, EU:C:2023:491, točka 43 in navedena sodna praksa).

68 Prav tako je morda treba take ukrepe odrediti, če obstaja nevarnost, da bo ta potrošnik med sodnim postopkom, ki lahko traja precej dolgo, plačeval mesečne obroke v znesku, ki je višji od tistega, ki bi ga dejansko bilo treba plačati, če bi bilo treba zadevni pogoj izključiti, če je to potrebno za zagotovitev polnega učinka odločbe, ki bo izdana v zvezi z nepoštenostjo pogodbenih pogojev (sodba z dne 15. junija 2023, Getin Noble Bank (Odložitev izpolnjevanja kreditne pogodbe), C-287/22, EU:C:2023:491, točki 42 in 43 ter navedena sodna praksa).

69 V zvezi s tem je iz navedb v predložitveni odločbi razvidno, prvič, da stečajno sodišče na podlagi nacionalne ureditve iz postopka v glavni stvari ne more odrediti začasnih ukrepov za omilitev finančnega položaja stečajnega dolžnika do zaključka preizkusa morebitne nepoštenosti pogodbenega pogoja. Čeprav je sicer res, da stečajni dolžnik pred koncem stečajnega postopka ne povrne terjatev, vpisanih na seznam terjatev, ki ga je odobril stečajni sodnik, pa še vedno velja, da mora ta stečajni dolžnik med tem preizkusom še naprej polniti stečajno maso na podlagi seznama terjatev, na katerem je morda terjatev, ki izhaja iz takega pogoja. Kot je navedeno v točki 46 te sodbe, je navedeni stečajni dolžnik lahko – glede na to, da uveljavljanje nepoštenosti pogodbenega pogoja pomeni podaljšanje stečajnega postopka – odvrnjen od uveljavljanja pravice zahtevati varstvo, ki izhaja iz Direktive 93/13. Drugič, iz pojasnil predložitvenega sodišča je

razvidno, da se lahko v obravnavanem primeru – ob upoštevanju zneska sredstev, ki so bila do zdaj vplačana v stečajno maso, in zneska dolgov istega stečajnega dolžnika – ta sredstva izkažejo za zadostna za poplačilo terjatev, vpisanih na ta seznam, razen terjatve banke G.

70 Ugotoviti je treba, da bi bil lahko v takih okoliščinah – kot je v bistvu pojasnilo predložitveno sodišče v odgovoru na zahtevo za podrobnejše podatke iz točke 47 te sodbe – začasni ukrep, ki se nanaša na zmanjšanja višine odtegljajev od plače stečajnega dolžnika do sprejetja odločbe, s katero se konča preizkus nepoštenosti pogodbenega pogoja, nujen za zagotovitev varstva, zagotovljenega z Direktivo 93/13, in iz tega izhajajočega učinkovitega sodnega varstva, kar pa bo moralo ugotoviti predložitveno sodišče.

71 Pri tem mora navedeno sodišče med drugim presoditi, ali je sprejetje začasnih ukrepov v obliki zmanjšanja višine odtegljajev od plače stečajnega dolžnika nujno, da se stečajnemu dolžniku zagotovi varstvo, ki mu ga zagotavlja Direktiva 93/13. V ta namen lahko nacionalno sodišče, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 104 sklepnih predlogov, zlasti upošteva obstoj zadostnih indicev, da so zadevni pogodbeni pogoji nepošteni, konkretno možnost, da je stečajna masa že zadostna za poplačilo upnikov – razen, kadar je primerno, zadevne terjatve – ter finančni položaj navedenega stečajnega dolžnika in tveganje, da ga bo doletelo podaljšanje postopka, ki bi lahko privedlo do neupravičenega poslabšanja njegovega finančnega položaja med čakanjem na zaključek tega postopka.

72 Glede na vse zgoraj navedene razloge je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki v okviru stečajnega postopka fizičnih oseb ne določa možnosti, da stečajno sodišče odredi začasne ukrepe za ureditev položaja stečajnega dolžnika do zaključka preizkusa nepoštenosti pogojev v kreditni pogodbi, iz katere izhaja terjatev, vpisana na seznam terjatev, ki ga je drug sodni organ – ne da bi preizkusil morebitno nepoštenost pogojev v zadevni pogodbi – odobril.

Stroški

73 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

1. **Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah v povezavi z načelom učinkovitosti**

   je treba razlagati tako, da

   nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki določa, da je v okviru stečajnega postopka fizičnih oseb po tem, ko nek sodni organ seznam terjatev – ne da bi preizkusil morebitno nepoštenost pogojev v zadevni pogodbi – odobri in ko se začne postopek pred stečajnim sodiščem, to stečajno sodišče vezano na ta seznam in ne more presojati o nepoštenosti pogojev iz kreditne pogodbe, na kateri temelji terjatev, vpisana na navedeni seznam, niti ga tega seznama ne more spremeniti, temveč mora prekiniti odločanje in temu sodnemu organu predložiti vprašanje o morebitni nepoštenosti teh pogojev.

2. Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti

je treba razlagati tako, da

nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki v okviru stečajnega postopka fizičnih oseb ne določa možnosti, da stečajno sodišče odredi začasne ukrepe za ureditev položaja stečajnega dolžnika do zaključka preizkusa nepoštenosti pogojev v kreditni pogodbi, iz katere izhaja terjatev, vpisana na seznam terjatev, ki ga je drug sodni organ – ne da bi preizkusil morebitno nepoštenost pogojev zadevnih pogodb – odobril.

Podpisi